

## HISTÒRIA DE LA LLENGUA CATALANA A LA COMARCA DEL MATARRANYA

El Matarranya és una comarca de la denominada *Franja de Ponent*, situada al sud del Principat de Catalunya, en contacte amb la Terra Alta i que avui resta encara sota l'administració d'Aragó. Molts tractadistes també inclouen les poblacions de Favara, Faió, Maella i Nonasp dintre del Matarranya (el baix Matarranya) i d'altres, a la comarca de la Terra Alta.

S'ha de subscriure la conquesta d'aquesta zona, després de la dominació musulmana, a partir de la caiguda de Tortosa, datada el darrer dia de l'any de 1148. Exactament a partir de 1150, la frontera entre els dos territoris enemics s'havia desplaçat al riu Ebre.

A partir d'aquest any es va presentar al comte Berenguer IV, el sobirà que en aquells moments era al davant del casal de Barcelona o de Catalunya, un ampli territori que les tropes del comte no van tardar a ocupar.

Entre els anys 1150 i 1165 es va procedir a la conquesta de les terres catalanes del marge dret del riu Ebre. Aquestes terres eren formades per les comarques actuals de la Ribera d'Ebre, de la Terra Alta i les terres de les valls dels rius Algars, Matarranya i Guadalop.

L'any 1153 van ser expugnades les places de Siurana i Miravet i dos anys abans uns cavallers, que hom anomena «de Cambrils» i que militaven sota la bandera del comte de Barcelona, van ocupar les actuals poblacions d'Arenys, Calaceit, Cretes i Lledó. Entre els anys 1144 i 1158 es van ocupar les poblacions d'Horta de Sant Joan (situada a la Terra Alta), Vall-de-roures i la Torre de Comte (el nom de la qual prové de la conquesta feta pel comte Ramon Berenguer IV). Els historiadors daten la presa d'Alcanyís l'any 1157, perquè és l'any en què li fou concedida una carta de població, i la vila de Nonasp en aquesta època ja estava també en mans cristianes. Així, cal atribuir la conquesta de la comarca

del Matarranya, com la de tota la zona d'Alcanyís, al comte Ramon Berenguer IV i no al seu fill Alfons I el Cast, com s'havia afirmat fins ara.

La conquesta es va fer amb la participació dels senyors catalans. Principalment, hi van intervenir les dues cases més importants del moment, els Montcada i els Torroja, i, naturalment, l'orde del Temple i altres senyors de menys importància.

Hom els va donar la major part de les terres conquerides. Als Montcada, Horta i els seus termes, així com Mequinensa i Faió. A Pere de Torroja, solsoní, després bisbe de Saragossa, hom li va donar la Pena d'Asnarlagaia, que comprenia Vall-de-roures, Fondespatla, Mesquí i els actuals termes de Beseit i la Freixneda, i, per altra part, també la vila de Massalió. És per aquesta raó que aquestes terres van passar a dependre, des del punt de vista feudal, del bisbat de Saragossa i no per cap dret de conquesta d'aquest sobre les terres del Matarranya, com afirmen la major part dels historiadors aragonesos i també catalans. A l'arquebisbat de Tarragona (on regia la mitra un altre solsoní, en Guillem de Torroja) se li donà Mont-roig de Tastavins i el castell de Camaron, que comprenien uns amplis dominis amb les terres actuals de Pena-roja, Ràfels, Bellmunt, Torredarques i també Aiguaviva, la Ginebrosa, la Torre de Vilella i d'altres. Eixemèn d'Artussella (alfreger i majordom del comte rei) va rebre Maella, Favara i Nonasp, i els senyors de Cambrils van rebre Calaceit, Arenys, Lledó i Cretes. Per una altra part, els templers van rebre el castell de Miravet, amb amplis termes, i Castellot (avui Castellote), també amb uns amplis dominis.

L'orde de Calatrava, malgrat que alguns historiadors diguin el contrari, no va participar en la conquesta d'aquestes terres i els seus dominis van ser posteriors.

Una volta els senyors es van fer càrrec de les terres concedides pel sobirà van procedir a repoblar-les.

S'ha de tenir en compte que les terres que van des de l'Ebre fins al riu Guadalop, exceptuant-ne la ciutat de Gandesa, on van restar un petit nombre de musulmans, van quedar totalment despoblades. Els sarraïns, després de la conquesta de Tortosa, devien sentir-se insegurs i van fugir per refugiar-se a d'altres poblacions. La certesa que totes aquestes terres estaven despoblades a mitjan segle XII ens la dóna la gran quantitat de cartes de població emeses a finals d'aquest segle i següents. En aquestes cartes es concedien una gran quantitat de privilegis als homes que anessin a poblar les noves terres per tal de poder assegurar el domini de la zona.

La pregunta que ens fem és: d'on venien aquests pobladors?

Seguint la toponímia que aquests van deixar en les noves terres que van ocupar i fent l'estudi dels cognoms que apareixen en els primers documents, podem cercar la procedència d'aquests pobladors, que se circumscriu a la zona de la

comarca del Solsonès i voltants: comarques actuals de la Noguera, l'Alt Urgell, la Segarra, el Bages i el Berguedà. Aquests primers pobladors donaren nom a la major part dels llocs de la zona, topònims que han perdurat fins avui.

## TOPÒNIMS

### Arenys de Lledó

La primera referència coneguda de l'existència d'aquest topònim és de l'any 1151, segons els escrits de Carles Moix.<sup>1</sup> En la donació de Miravet als templers pel comte Ramon Berenguer IV apareix citat com vilar d'Arenes.<sup>2</sup>

El *vilar* era una casa més gran que el mas (*mansum*, la casa del pagès). Generalment, era un petit grup de cases on vivien diverses famílies. Aquesta denominació era força comuna a la Catalunya Vella i apareix nombroses vegades en la documentació de la comarca del Solsonès: «El lloc que se'n diu Vilar de Bari». Hi havia terres, vinyes, cases, casals, horts, prats i boscos, etc. (any 994). Posteriorment, apareixen a Timoneda, Lladurs, Olius, etc.<sup>3</sup>

Fent referència a Arenys de Lledó, no molt lluny de Cambrils (Solsonès) es troba el Castell de l'Areny (o d'Alareny), amb una església romànica i documentat ja en el segle x. Així, tot fa pensar que els senyors de Cambrils devien anar acompanyats de persones originàries d'aquest lloc, les quals probablement van donar nom a l'actual Arenys de Lledó.<sup>4</sup> També podria ser que Arenys i Lledó vinguessin de l'Empordà, car en aquesta comarca trobem Arenys d'Empordà i Lledó d'Empordà.

L'adopció de molts topònims de la Catalunya Vella és força comuna en aquestes terres. Tot sembla indicar que els primers conqueridors o els primers repobladors donaven als territoris que ocupaven el nom del lloc de la seva procedència. En canvi, si el lloc era molt conegut mantenia el nom àrab.<sup>5</sup>

El procés de denominació dels llocs que acabem de formular pel que fa a Arenys de Lledó es pot aplicar a molts municipis de la zona.

1. Carmelita descaç que va escriure una història sobre Calaceit a finals del segle XVIII.

2. ACA, pergamins de Ramon Berenguer IV, núm. 261.

3. Antoni LLORENS I SOLÉ, *Solsona i el Solsonès en la historia de Catalunya*, vol. II, p. 509.

4. Trobem documentat Arenys ja a mitjan segle XII.

5. Igualment degué passar amb Calaceit, Massalió, Beseit, etc.

### **Aiguaviva de Bergantes**

El 1185 Alfons I dona els castells de Mont-roig i Camaron a l'arquebisbe de Tarragona. Dins els límits d'aquesta donació trobem la població d'Aiguaviva de Bergantes. L'arquebisbe de Tarragona era Berenguer de Vilademuls, que havia nascut en aquesta població del Gironès. El 1170 és abat de Sant Feliu de Guíxols i el 1174 és elegit arquebisbe de Tarragona.

Gaudeix, des del punt de vista polític, de la confiança d'Alfons I, el qual acompanya durant la campanya de Conca (1177) com a aliat del rei castellà. Alfons I li encomana missions delicades, com, per exemple, la qüestió dels pactes amb el comte de Tolosa de Llenguadoc (1185). També fa costat al rei en cartes de repoblament i en altres afers interns del país.<sup>6</sup>

No molt lluny de Vilademuls es troba Aiguaviva de Gironès, d'on podien procedir els primers pobladors que donaren el nom a l'actual Aiguaviva de Bergantes.

### **Bellmunt de Sant Josep<sup>7</sup>**

El topònim Bellmunt és freqüent a les comarques del Solsonès, el Berguedà i l'Alt Urgell. A la Noguera trobem Bellmunt de Noguera; a la Segarra, Bellmunt de Segarra, i al Priorat, Bellmunt del Priorat.

### **La Codonyera**

A la comarca del Berguedà, a l'extrem dels plans de Navès (Solsonès), tenim l'església de Codonyet, del municipi de Montmajor.

### **Fórnols de Matarranya**

A la comarca de l'Alt Urgell, tocant al Solsonès, tenim Fórnols de Cadí.

### **La Freixneda**

Entre d'altres, tenim Freixenet de Solsona, agregat del municipi de Riner (Solsonès) i Freixenet de Camprodon, agregat a Camprodon (Ripollès).

### **La Ginebrosa**

Ginebrers és el nom d'una masia i una església del municipi de Navès (Solsonès).

6. Vegeu Joan F. CABESTANY, «Alfons I el Cast», a *Els primers comtes reis*, Barcelona, Vicens Vives.

7. Com ja he dit més amunt, el 1980 es va canviar *Mesquí* per *Sant Josep*.

## **Lledó d'Algars**

A la comarca de l'Alt Empordà, tenim Lledó d'Empordà. Dins d'aquest municipi es troba el priorat de Lledó. El 1124 el papa Calixt II aprovà la fundació canonical. El seu primer abat procedia de Vilabertran. Recordem que Pere de Torroja, bisbe de Saragossa i més endavant senyor de la Pena d'Asnarlagaia, va ser abat de Vilabertran.

## **Mont-roig de Tastavins**

Són diversos els municipis i accidents geogràfics els noms dels quals contenen el terme Mont-roig: Mont-roig del Camp (Baix Camp); Mont-roig de Segarra (Segarra); finalment, a la comarca del Ripollès, tenim el cim de Mont-roig, molt a prop de Camprodon.

## **La Portellada**

Els topònims Portell i Portella són comuns a les comarques del Solsonès, el Berguedà, el Ripollès i l'Alt Urgell.

## **Ràfels**

A la comarca de la Llitera (ja a l'Aragó) hi ha el despoblat de Ràfels, del municipi d'Esplucs.

## **La Torre de Vilella**

Hi ha una gran quantitat de topònims amb el terme *Torre* en tot el territori català. Fixem-nos, però, en el veïnat del Castell de l'Areny o en el de Gisclareny, tots dos a la comarca del Berguedà, molt a prop del Solsonès.

## **Torredarques**

Prop del municipi de Navès (Solsonès) hi ha una depressió de 1.250 metres, coneguda com el coll d'Arques.

## **Vall-de-roures**

El Roure és un santuari de Pont de Molins (Alt Empordà). Prop d'aquest municipi hi ha també un cim anomenat Mont-roig. Recordem una vegada més que el bisbe de Saragossa Pere de Torroja va ser abat de Vilabertran.

### Valljunquera

Troblem la Jonquera a l'Alt Empordà i també a la Selva, prop del municipi d'Amer.

A més dels noms dels municipis, també trobem noms de partides, barrancs, santuaris, etc. Per exemple:

### Santa Susanna

Convent del municipi de Maella. A Riner (Solsonès) hi ha un agregat que es diu Santa Susanna de Solsonès.

### Sant Miquel d'Espinalvà

Santuari de Vall-de-roures. Espinalba o Espinauga és un veïnat de Llanars (Ripollès) i Espinalbet és un poble del municipi de Castellar del Riu (Berguedà).

### El barranc de Vallrovira

Al terme d'Arenys de Lledó. A Palmerola (Ripollès) hi ha una important masia anomenada *la Rovira de Baix*.

### La Llobatera

És un cim que es troba entre Ràfels i la Sorollera. Al municipi de Llagostera (Gironès) trobem un veïnat anomenat *la Llobatera*.

El procés ha estat el mateix en el cas de pobles que avui són de parla castellana, com per exemple Castellseras (*Castellsera* en els documents de l'època). Castellserà és un agregat del municipi de Cint (Berguedà). Castellote (Castellot), Castelnou, Mas de les Mates, etc., són topònims força freqüents a les comarques del Ripollès, el Berguedà, l'Alt Urgell i el Solsonès.

### ELS COGNOMS DELS POBLADORS

Seguidament faig un estudi dels cognoms dels nous pobladors que apareixen en els primers documents. Sembla que prenien els cognoms del lloc d'origen, i és així que podem saber-ne la procedència.

## *Pobladors de Calaceit*

Troblem la primera referència de noms de pobladors a la zona el 1184. *Dalmau de Canyelles* i *Rotllan de Cambrils*, senyors de Calaceit i dels seus termes, donen a *Bernad Ballester* i al seu avi *Diurn Terrarius d'Oliu* el castell de Lledó i el Vilar d'Arenys.<sup>8</sup>

En els apèndixs manuscrits de Santiago Vidiella, aquest transcriu *Oliu* per *Olit*; però en els apunts de Marià Galindo, hi figura *Oliu*. Olius és un municipi del Solsonès i, igual que els seus senyors, aquests primers pobladors provenien del Solsonès. El 1192 torna a aparèixer *Diurn*, un fill d'aquest i la seva muller *Guillelma*.<sup>9</sup>

Seguint amb el senyoriu de Calaceit i els seus termes, tenim:

Any 1207: «...els horts de Dom *Figuera*». <sup>10</sup> Aquest *Figuera* bé podria precedir de la Figuera, un poble, actualment deshabitat, d'Algerri (Noguera).

Any 1208: *Betrana* i *Ximèn d'Arbolari*.<sup>11</sup> Podria procedir d'Arboló, pertanyent a l'antic municipi d'Estac (Pallars Sobirà).

Any 1228: *B. de Timoneda*, *Belenguera*, *Joan de Belça*, *R. Seganon*, *G. de Timoneda* i *R. de Timoneda*.<sup>12</sup> *Timoneda*, no hi ha cap dubte, ve de Timoneda (Solsonès). Seganon podria procedir de Segan, caseria del municipi del Pont de Claverol (Pallars Jussà). *Belsa* és la forma catalana antiga de Bielsa (Osca).

Any 1230: *Guillem d'Aguilar*, *Pere Beçiat*, *Julià de Lleirs* i *Martí Amorós*.<sup>13</sup> A la Catalunya Vella hi ha diversos topònims que porten Aguilar. Entre d'altres, Aguilar és un llogarret i antiga quadra del municipi de Montmajor (Berguedà). Beçiat podria procedir de la zona de prats de Bacies, extens planell ramader, al vessant meridional de la serra de Port del Comte, entre els termes municipals d'Odèn i de la Coma i la Pedra (Solsonès). Lleirs: a Sant Llorenç de Morunys hi ha dedicada una capella a sant Lleir. Amorós és un llogarret del municipi de Sant Guim de Freixenet (Segarra).

8. Arxiu de la Catedral de Tortosa, calaix núm. 2 de Calaceit. Documents manuscrits i ressenyats per Santiago VIDIELLA en la seva *Història de Calaceit*, «Apèndix», 170, núm. 2, «Arxiu de la parròquia de Calaceit». També a l'arxiu particular de la família Galindo, de Calaceit.

9. *Ibidem*.

10. Arxiu de la Catedral de Tortosa, calaix núm. 2 de Calaceit. Joaquim MONCLÚS i ESTEBAN, *Una vila medieval entre fronteres*, Barcelona, Xarxa, 1987, p. 95.

11. *Ibidem*, p. 154.

12. *Ibidem*, p. 104.

13. *Ibidem*, p. 107.

Any 1241: *Pere de Vallmanya*.<sup>14</sup> Vallmanya és un poble del municipi de Pinós de Solsonès.

Any 1257: *Pere de Centelles i Maria Guillem*.<sup>15</sup> Entre altres, Centelles és un monestir a la comarca de l'Alt Urgell i també un municipi de la comarca d'Osona.

Any 1278: *Bernat d'Olles, Pere de Vals, Pere Vidal, Domingo Barberà, García Espinosa, Pascual de Cambredon*.<sup>16</sup> Olles podria procedir de Santa Creu d'Ollers (Solsonès). Vidal és actualment una colònia industrial de Puig-reig (Berguedà). Valls, entre d'altres, és un veïnat del municipi de Guixers (Solsonès). Barberà és el nom d'una de les comandes més antigues dels templers, documentada en el segle XII. Espinosa és un veïnat del municipi de Toses (Ripollès) i *Cambredon* prové de Camprodon (Ripollès).

#### *Pobladors de la Feixneda*

Any 1224: *Bernat Cacardosa, Domingo Granne i Ramon Robres*. Mirant l'original, sembla que *Cacardosa* és la Cardosa. La Cardosa és un antic terme de Montsó de l'actual província d'Osca. *Granne* bé podria venir de Gra, poble del municipi de Torrefeta (Segarra) al sud del terme. L'església parroquial és dedicada a Sant Salvador. Fou donada pel bisbe Ermengol a la catedral d'Urgell. *Robres* és una castellanització de Roures. El Roure és un santuari, com ja he dit anteriorment, de Pont de Molins (Alt Empordà).

#### *Pobladors de Massalió*

Any 1305: *Berenguer d'Isona*, jurat del dit lloc. Isona és un municipi del Pallars Jussà a la conca de Tremp.

#### *Pobladors de Mont-roig*

Any 1279: en un document surt, com a testimoni, *Arnald Ferrer de Mont-roig*. *Ferrer* és un cognom català estès per tot el territori dels Països Catalans, així com un raval del municipi d'Isona (Pallars Jussà), a l'antic terme de Figuerola d'Orcau.

Any 1255: *Joan d'Astor*, jutge de Vall-de-roures. L'Astor és un poble del municipi de Pujalt (Anoia), situat en un tossal que domina la vall del Sió, a la Segarra. També l'Astor és actualment un despoblat del terme municipal de Lleida, entre els termes d'Artesa de Lleida i Alfés.

14. *Ibidem*, p. 110.

15. *Ibidem*, p. 122.

16. *Ibidem*, p. 136-146. Cartulari Galindo.



### *Pobladors de Bellmunt de Sant Josep*<sup>17</sup>

Any 1232: *Bernard de Casals* i *Raimon de Valls*. Casals és un despoblat del municipi de Talarn (Pallars Jussà) al nord-oest de la vila, així com un veïnat del municipi de Serinyà (Gironès). Valls, entre d'altres, és un poble del municipi de Guixers (Solsonès), situat a la vall de l'aigua de Valls, passat l'estret de Vallpregona.

Altres cognoms, catalans, que apareixen en aquesta època són: *Armengot*, *Bonfill*, *Calaf*, *Santa Pau*, etc. També apareixen alguns cognoms aragonesos –*Dolz*, *Aguas*– i d'altres demarcacions,<sup>18</sup> però ho fan en minoria respecte als catalans.

### *Pobladors de Maella*

Any 1181: *Pere d'Alós*.<sup>19</sup> Podria venir d'Alós d'Àneu, poble del municipi de València d'Àneu (Pallars Sobirà) o d'Alòs de Balaguer, municipi de la comarca de la Noguera.

Any 1300: *Domingo Cubells*.<sup>20</sup> Cubells és un municipi de la comarca de la Noguera.

Any 1301: *Mateu Balaguer* i la seva muller *Arsen*.<sup>21</sup> Balaguer és la capital de la comarca de la Noguera.

### *Pobladors de Favara*

Any 1255: *Miquel de Talavera*, *Guillem de Miravall*.<sup>22</sup> Talavera és un municipi de la comarca de la Segarra. Miravall és un agregat del municipi de Noves de Segre (Alt Urgell).

### *Pobladors de Nonasp*

Any 1255: *Guillem de Soses*, *Ermesèn Fornera*, *Bernard de Prijanera*, *Deanera Tolosa* (muller de *Bartomeu Colera*), *Bartomeu de La Bat*, *Joan d'Alentorn* i *Deanera Jordana*.<sup>22</sup> Soses és un municipi del Segrià. *Prijanera* pot venir de

17. Ja he dit que a partir de 1980 *Mesquí* va canviar per *Sant Josep*.

18. Per exemple, *Gascons* («barranc dels Gascons»), al terme de Cretes. Sembla, pel topònim, que hi van venir pobladors procedents de Gascunya.

19. PÉREZ TEMPRADO, *El eco del Guadalupe*, Alcanyís, 1904. BHGBA, vol. III, p. 185.

20. AHN, documents de l'orde de Calatrava. BHGBA, vol. III, p. 260.

21. *Ibidem*.

22. ACA, pergami núm. 1444 de Jaume I. BHGBA, vol. II, p. 279.

23. *Ibidem*.

Preixana, antiga parròquia del municipi de Navès (Solsonès). Tolosa és una masia i antic terme del municipi d'Argençola (Anoia), situat a 775 m d'altitud, al cim de l'altiplà que separa la Segarra de l'Anoia, dins l'antiga parròquia de Carbasí. Colera és un municipi de l'Alt Empordà. Alentorn és un poble del municipi d'Artesa de Segre.

### *Pobladors de Fondespatla*

Any 1255: *Arnald de Fontespatula* i *Bernard Arrufat*.<sup>24</sup> Arrufat és una antiga quadra del municipi de Bellvís (Noguera).

Sabem pels estudis filològics que el pas del llatí al català fou gradual, gairebé imperceptible. A les darreries del segle XI comença a afermar-se la consciència que hom parlava una llengua diferent del llatí vulgar.

A finals del segle XII trobem ja passatges escrits en la nova llengua, i a mitjan segle XIII els documents en català comencen a ser nombrosos. Tal com ens demostra la documentació a partir del segle XIII, el català escrit va anar substituint el llatí, i això també es va donar a les nostres terres. Del segle XIV en endavant es genera una gran massa documental en llengua catalana, la major part de la qual roman sense publicar.

Els nouvinguts de mitjan segle XII, que, com he dit, provenien de terres lleidatanes, van introduir un català preliterari. Pel fet de tractar-se de grups heterogenis, procedents de diverses parts, el seu assentament va donar lloc a una barreja de dialectes que, en gran part, s'han mantingut fins al dia d'avui, fruit de l'extremitat geogràfica i de la desvinculació dels nuclis més importants d'expansió cultural i lingüística. Així doncs, actualment resulta normal que a cada municipi hom parli una llengua amb característiques concretes que, malgrat seguir les formes generals del català occidental, es diferencia de les altres de la zona.

La documentació històrica ens permet de saber que certes contrades on avui impera el castellà havien estat de parla catalana. És el cas, entre d'altres, d'Alcanyís i Casp.<sup>25</sup>

El 1179 al castell d'Alcanyís i als seus termes s'instaurà l'orde de Calatrava, d'ascendència castellana. La dominació dels calatrans es va estendre aviat a la major part de la comarca del Matarranya, i malgrat això la llengua dels primers pobladors es va imposar. Però a la conca del Guadalop (exceptuant-ne una peti-

24. ACA, documents particulars sense foliar. BHGBA, vol. I, p. 225.

25. VALIMANÁ, a «Los anales de Caspe», afirma que el 1594 encara es parlava català en aquesta ciutat. BHGBA, vol. III, p. 182.

ta part) les coses van anar d'una manera diferent: un contingent important de l'antiga població musulmana era encara present a la zona; els senyors van mostrar, doncs, gran interès a instaurar-hi nous pobladors, que ja no van ser catalans sinó castellans. La presència, molt nombrosa, d'aquests darrers va determinar que la llengua dominant acabés sent la castellana. Així, podem explicar-nos la gran quantitat de paraules catalanes que s'han mantingut vives fins avui en municipis com Alcanyís, Castellseràs, Castellot, Mas de les Mates, etcètera.

A tall de resum, podríem dir que la qüestió lingüística va ser el resultat final—de la mateixa manera que en altres parts del país— d'un procés d'absorció, procés pel qual la majoria ètnica inicial, la dels repobladors catalans, havia de reeixir sobre els grups posteriors. Malgrat tot, però, aquests grups hi deixaren sentir la seva influència i, entre tots plegats, van configurar els trets de les parles actuals d'aquestes poblacions.

La pregunta que ens podríem formular és: fins on va arribar la llengua catalana?

Segons la documentació antiga i els estudis actuals de toponímia sembla que fins al riu Martín. Així, tindríem que tota la conca del riu Guadalop (que actualment és, en bona part, castellanoparlant) hauria estat de parla catalana. Encara avui dia trobem vives una gran quantitat de paraules catalanes en el parlar d'aquests municipis.

L'historiador Pascual Martínez Calvo, a *Historia de Castellote y su comarca*, diu: «Andorra nace de la Andorra la Vieja, cuyos apellidos se rastrean del siglo X al XV: Llinás, Llop (hoy Lop). Debió de formarse a mitad del s. VI, al calor de los baños, que los pastores pirenaicos traían a invernar por estas tierras [...]»

Parlar del segle VI és una mica exagerat, però sí que és possible que a mitjan segle XII uns primers conqueridors procedents d'Andorra la Vella donessin nom a aquesta nova població. Una altra dada que podria corroborar-ho és que no gaire lluny d'Andorra hi ha el Tossal i la població de Puigmoreno, que podria procedir del topònim pirinenc Pimorent.

JOAQUIM MONCLÚS I ESTEBAN